

MAURICE MERLEAU-PONTY (1908. – 1961.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

U Francuskoj je ideja fenomenologije došla na plodno tlo. To je tlo ustvari bilo pripravljeno kroz dugu tradiciju filozofske refleksije od Descartesa do Bergsona. 1930. je sam Husserl održao predavanja na Sorboni o Descartesovim meditacijama. Mislilac kojeg je Husserlova misao najviše inspirirala je bio upravo M. Merleau-Ponty.

Rodio se 1908. Nakon rane očeve smrti pohađa vrlo uspješno gimnaziju. Studira filozofiju te postaje učiteljem filozofije. 1944. dobiva titulu doktora na temelju knjige koju je objavio pod naslovom *Fenomenologija percepcije*. Postaje sveučilišnim profesorom u Lyonu. Zajedno sa Sartreom izdaje časopis *Les Temps modernes*. Od 1949-1952 dobiva katedru za pedagošku psihologiju na Sorboni. Od 1952. sve do svoje smrti bio je profesor na College France. Prijateljuje sa Sartreom i njegovom suputnicom S. de Beauvoir s kojima se kasnije rastao u oštroj kritici. Umire iznenada.

Važnija su mu djela: *La structure du comportement* (1942), *Phenomenologie de la perception* (1945) te *Le visible et l'invisible* (posthumno 1964).

Merleau-Pontyevu polaznu točku markiraju njegova domišljanja o dva neprijatelja: scijentizmu i kriticizmu. Protiv scijentizma koji je za njega istovremeno i atomizam i mehanicizam, Merleau-Ponty postavlja princip intencionalnosti i objekta. S druge se pak strane bori protiv kriticističke teze, da su svi oblici u empiričkom samo ishod procesa različitog osjetilnog materijala kroz oblike koje razvija intelektualni subjekt samostalno, iz sebe samoga. U subjektno-teoretskom, neutralnom pojmu strukturirajućeg, i sebe samoga strukturirajućeg ponašanja (comportement) Merleau-Ponty traži središte koje je iskrivljeno od obje suprotstavljene teorije. Taj je pojam daljnji razvoj fenomenološkog pojma intencionalnosti.

Kod Husserla je Merleau-Ponty pronašao odlučujuće argumente protiv objektivističkog samo-shvaćanja psihologije, kao i u pojmu pasivne sinteze tumačenje obostranog poklapanja subjekta i svijeta. Ipak, on odbija Husserlovu vjeru u moguću samo-prozirnost svijesti: fenomenološka je redukcija za njega samo djelomično moguća. Upravo u neuspjehu radikalnog projekta prosvjedenja smještena je i važnost Husserla, jer tako postaje, protiv

izjednačavanja bića s objektivnošću, jasnim da postoji samo »sirov bitak« (etre brut), necivilizirani subjektivitet (esprit sauvage). Samo u našim duševnim težnjama u smjeru ukidanja neprožimajuće kontingencije bića stojimo još u produžetku prirodnog subjektiviteta.

Trajni je temeljni korak naše tehničko-intelektualne dinamike dinamika tijela kroz koju smo usidreni u pre-objektivnu realnost. Sigurno da nam je moguće stvoriti predstavku funkcioniranja našega tijela i kako je tjelesni svijet ustrojen, pri tom ipak ostajemo obuhvaćeni i zahvaćeni od žive prirode. Znak je za to opazajnost, na kojoj se gradi sva teorija. Što važi i za bitak u prirodi, to važi i za povijest. Prije nego što je pred sobom imamo kao djeljivi objekt, stojimo u njoj. Pitanje kako tada prodrijeti u njenu nutarnju dinamiku (analogno funkcioniranju tjelesnosti), Merleau-Ponty razvija već rano, i to s rezervom pomiješanom simpatijom prema komunizmu, koja dakako nije od partije odgovarajuće bila honorirana, i koja se kasnije od partije polako i okretala.

Tako sredinom pedesetih godina Merleau-Pontyjev politički angažman odstupa u korist produbljene analize i evokacije tjelesne realnosti (chair) svijeta, čije je raznorodno slomljeno bogatstvo perspektiva i opazajna koncentracija njega upravo fascinirala. Bavljenje sa slikarstvom i jezikom kao predracionalnim načinom izraza, postaje za njega sve važnije. Istovremeno se otvorio i za psihoanalizu i strukturalnu lingvistiku: prema znanostima u kojima biva očito, da sam sebe svjesni subjekt živi od strukturiranog smisla kojeg on sam nije postavio.

Merleau-Pontyjeva je nedovršena misao samo ontologija bez metafizike. Protiv racionalizma upereno traganje za iskonskim smislom uvijek tone i nikada se ne uzdiže u nadržacionalno, tj. u omogućavanje uma i slobode kao takvih. Tako Merleau-Ponty zapravo traži izvorišta koja su bitno u »prošlosti«; on želi zadobiti odstojanje (ecart) prema naivno djetinjem jedinstvu sa svijetom, koje on, filozofirajući uvijek i pretpostavlja. U tome i leži unutarnje protuslovlje njegova mišljenja, čija zasluga ipak ostaje u tome što je postavio racionalna samopostavljanja na njihov zaboravljeni temelj, na nepodrazumjevajuće, čudnovato, u našim osjetima uvijek novi otvarajući bitak svijeta.